

MODINET

Center for Media and Democracy in the Network Society

MODINET is a research project with the purpose of developing an innovative interdisciplinary research agenda investigating the effects of globalization and the new media culture in politics and democracy as well as the effects on the traditional media institutions and every day life in the information and network society.

The MODINET project is funded by the Danish Research Agency. Activities formally commenced in September 2002 and will conclude by September 2005

**JOURNALISTERS BRUG AF INTERNETTET
TIL RESEARCH PÅ KOMMUNALPOLITIK**
© Kirsten Sparre

MODINET
Center for Media and Democracy in the Network Society

Working paper no. 17, 2005
Editor: Klaus Bruhn Jensen and Henrik Bang

Københavns Universitet
Njalsgade 80
DK-2300 København S
Phone: +45 35 32 93 93
Email: modinet@hum.ku.dk
<http://www.modinet.dk>

Print: Det Samfundsvidenskabelige Reprocenter
Københavns Universitet

ISBN 87-91394-16-3

Indhold

1. INDLEDNING	4
2. TIDLIGERE FORSKNING OM JOURNALISTERS BRUG AF INTERNETTET.....	5
2.1 Journalisters brug af Internettet ifølge surveys.....	5
2.2 Ændringer af journalistiske arbejdsmetoder.....	7
2.3 Ubesvarede spørgsmål.....	7
3. KOMMUNALPOLITIK SOM STOFOMRÅDE.....	8
3.1 Den bureaukratiske kilde.....	9
3.2 Fra skjulte til åbne dagsordener.....	11
4. ET MEDIEØKONOMISK PERSPEKTIV	13
4.1 McManus' definitioner af arbejdsindsats ved research.....	14
4.2 Journalistisk merværdi for informationer fundet på Internettet	15
5. METODISKE OVERVEJELSER.....	16
6. RESULTATER FRA UNDERSØGELSEN	17
6.1 Internettet udenfor kommunens hjemmeside	19
6.2 Nettet leverer kun informationer – ikke journalistik	20
6.3 E-mail i kildekontakten	21
6.4 Minimale tidsbesparelser.....	23
7. DISKUSSION	23
7.1 Mindre afhængighed af lokale kilder	24
7.2 Merværdi for læserne	26
7.3 Medierne og de kommunale hjemmesider	27
8. KONKLUSION	27
NOTER.....	28
BILAG: Spørgsmål til journalister	29
LITTERATURLISTE.....	30

1. INDLEDNING

Brugen af Internettet og e-mail til research er universel blandt journalister i den rigeste del af verden, og en lang række surveyundersøgelser viser, at Internettet især bliver anvendt til ideudvikling, informationssøgning, kildeidentifikation og -kontakt samt overvågning af stofområder. At konstatere at Internettet er et researchværktøj, der bliver brugt, siger imidlertid ikke noget om, hvordan Internettet påvirker konkrete journalistiske arbejdsrutiner i researchfasen. Der mangler viden, som kan bruges til at afgøre, om der for eksempel er substans i bekymringer om, at journalister i stigende grad nøjes med at finde deres information på Internettet uden at forlade den virtuelle verden og gå ud i den virkelige verden for at tale med virkelige mennesker? Vi ved også meget lidt om, hvad Internettet betyder for relationerne mellem journalistiske medier og deres brugere, når brugerne i princippet har adgang til samme oplysninger på Internettet som journalisterne. Bliver Internettet i den situation en ressource for medierne eller en konkurrent?

For at belyse spørgsmål som disse trækker denne undersøgelse på kvalitative interviews med ni danske journalister, der dækker kommunalpolitik i små og store kommuner for fire jyske dagblade. Den journalistiske dækning af kommunalpolitik er valgt som studieobjekt af flere grunde. For det første har mange kommuner i det seneste årti oprettet egne hjemmesider med adgang til en lang række informationer om deres politiske og administrative virke, som journalister tidligere måtte skaffe sig på anden vis. For det andet er kommunalpolitik historisk set et meget centralt stofområde for lokale og regionale aviser. Over tid er der udviklet en række arbejdsrutiner for kommunaljournalistik, som er de samme på langt de fleste lokale og regionale aviser i modsætning til dækningen af andre stofområder, som kan være langt mere afhængig af, hvordan de tackles af individuelle journalister. Derfor kan man også forvente, at der er et vist mønster på tværs af medierne i, hvordan Internettet er blevet integreret i dækningen af kommunalpolitik. Endelig er dækningen af kommunalpolitik valgt som case-studie, fordi medierne har en central rolle som forum for politisk debat i lokalsamfundet, og det er interessant at se på, hvilken betydning journalisters

brug af Internettet har haft på relationerne mellem medier, borgere og politikere.

2. TIDLIGERE FORSKNING OM JOURNALISTERS BRUG AF INTERNETTET

Der kan spores to primære tilgange i den hidtidige forskning i journalisters brug af Internettet til research. Den dominerende tilgang handler om relationen mellem journalister og virksomheder, hvor især pr-firmaer har stået bag undersøgelser af journalisters researchvaner på virksomheders hjemmesider med det formål at kunne optimere virksomhedernes kommunikation med journalister via Internettet. I denne gruppe findes de store amerikanske Middleberg/Ross surveys, som i perioden 1994-2003 har undersøgt journalisters brug af Internettet til blandt andet research.¹ En mindre udbredt tilgang er undersøgelser af, hvordan Internettet har ændret journalistiske arbejdsgange. Her findes blandt andet en tidlig undersøgelse af, hvordan australske journalister bruger Internettet², en undersøgelse fra 2000 af hvordan Internettet er integreret og vurderes af journalister på forskellige britiske medier,³ og en undersøgelse fra Institute for Politics, Democracy and the Internet i USA om politisk journalistik på Internettet.⁴ Endelig har den amerikanske professor, Bruce Garrison, gennemført en række undersøgelser blandt amerikanske journalister om, hvordan Internettet og e-mail er blevet integreret i det daglige arbejde på redaktionerne.⁵ Metodisk er forskningen baseret på surveys, som i nogle enkelte tilfælde er blevet fulgt op af kvalitative interviews, der har haft til formål at uddybe surveysvar. De fleste data er indsamlet i perioden 1994-2000, hvor Internettet ikke var så etableret som nu, men efterhånden som nyhedens interesse er falmende, er forskernes interesse det tilsyneladende også.

2.1 Journalisters brug af Internettet ifølge surveys

Ifølge ovennævnte surveys har der været en glidende udvikling i journalisters brug af Internettet og e-mail til research fra midten af 1990'erne til i dag. Spørgsmålet er ikke længere, om journalister bruger Internettet, men hvor mange timer den enkelte journalist bruger på nettet hver dag. Ikke nok med det: I den syvende Middleberg/Ross survey fra år 2000 fortæller de adspurgte journalister, at

Internettet har gjort deres job nemmere (4.2 på en skala fra 1 til 5), og at de føler, at kvaliteten af deres arbejde er blevet bedre (3.9 på en skala fra 1 til 5).

Hvad bruger journalisterne så Internettet til i researchprocessen?

- *Internettet kan give kildeadgang 24 timer i døgnet.* Hvis en kilde ikke kan træffes på telefon - måske fordi det er efter almindelig åbningstid – bruger journalisten kildens hjemmeside eller andre netoplysninger i stedet. Det er en tendens, som man kan forvente vil blive forstærket, når flere medier udgiver nyheder døgnet rundt og derfor vil have brug for kontinuerlig adgang til kilderne.
- *At identificere mulige kilder/eksperter til historier.* Internettet gør det nemmere for journalister at identificere kilder, de ikke før har haft personlig kontakt med.
- *At søge efter informationer til brug i artikler/indslag – herunder baggrundsmateriale som lovforslag, betænkninger, årsregnskaber m.v.*
- *Finde pressemeddelelser på firmaers og organisationers hjemmesider.*
- *Læse andre medier for at blive inspireret til historier.*
- *Tjekke fakta.*

E-mail er en integreret del af Internettet, og e-mail har væsentlige funktioner i forhold til

journalistiske arbejds- og researchmetoder:

- *Mailinglister gør det nemmere for journalister at overvåge bestemte kilder/stofområder.* Ved at være tilmeldt en organisations mailingliste er journalisten sikker på at blive orienteret om nye udviklinger i organisationen, så snart den er parat til at fortælle om dem. På den måde sikrer journalisten sig mod at gå glip af væsentlige nyheder og får også ideer til historier.
- *Mail kan også være en hurtig metode til at holde kontakt med kilder på historier, der udvikler*

sig langsomt over tid.

- *Mail vinder frem som medie til kontakt med og interview af kilder – også dem journalister ikke kender i forvejen.*
- *Modtage tips til historier.* Det kan enten være i form af pressemeddelelser eller i form af direkte henvendelser til den enkelte journalist.
- *Dialog med mediebrugere/borgere – enten som inviteret dialog eller initieret af brugeren. I begge tilfælde kan nogle af mediebrugerne ende med at blive en form for kildepanel, som journalister vender tilbage til.*

De PR-relaterede undersøgelser peger på, hvad det er for typer af oplysninger, journalister især er interesserede i at finde på virksomhedernes hjemmesider. Her er det interessant at bemærke, at journalister efterspørger stort set det samme uanset hvilket land, undersøgelsen er lavet i – nemlig alt der kan lette journalistens arbejde med at finde de byggesten, som en artikel består af:

- Faktuelle informationer om virksomhedens organisation, økonomi og ansatte
- Kontaktinformation på personer, som journalisten kan kontakte for uddybning af historier
- Opdaterede pressemeddelelser og et arkiv over de gamle
- Information om aktuelle hændelser
- Billeder i høj opløsning til download
- En god søgefunktion

2.2 Ændringer i journalistiske arbejdsmetoder

Undersøgelserne viser også lidt om, hvordan brugen af Internettet og e-mail har ændret journalistiske arbejdsmetoder, når det gælder research.

- *Ændringer i kildevalg.* Den australske undersøgelse viste, at på grund af nettet har op mod 85

procent af de adspurgte journalister valgt “af og til” eller “ofte” at bruge andre kilder end normalt (Metcalf og Gasgoigne). Og i USA rapporter tre fjerdedele af de politiske journalister, at Internettet har udvidet antallet af kilder, de trækker på. Mere end 64 procent mener også, at deres kilder er blevet mere diverse. (May m.fl. 2002).

- *Mindre brug af telefonen.* 45 procent af de politiske journalister, der deltog i den amerikanske undersøgelse fortæller, at de bruger telefonen mindre nu end før, når de kontakter kilder. (May m.fl.). De årlige Middleberg/Ross surveys har i flere år spurgt, hvordan journalister helst vil kommunikere med nye kilder, og i 2001 viste undersøgelsen for første gang, at e-mail var den foretrukne metode fremfor telefonen (Middleberg/Ross 2001). Derimod har journalister ikke i væsentligt omfang nedsat deres brug af interviews ansigt-til-ansigt.

2.3 Ubesvarede spørgsmål

Ovenstående surveys dokumenterer alle, at journalister har taget Internettet og e-mail til sig og har fundet utallige måder at integrere teknologierne på i det daglige arbejde og især i researchfasen. De mange surveys efterlader imidlertid også et billede af en uklar og ret en-dimensionel researchproces, som ikke tager højde for, at journalister kan vælge imellem og kombinere forskellige researchmetoder inklusive brug af nettet, og at research er opdelt i flere faser, hvor den første går ud på at identificere mulige historier, og de næste handler om at følge op på og uddybe udvalgte emner og historier. Der mangler svar på spørgsmål som: Hvilken vægt tillægger journalister research på Internettet i forhold til andre researchmetoder, og hvordan spiller researchmetoderne sammen? I hvilke faser af researchprocessen er Internettet bedst egnet? Hvilken betydning har Internettet for relationen til mundtlige kilder? Påvirker journalisters bevidsthed om, at læsere, seere og lyttere har samme adgang til Internettets oplysninger som de selv, Internettets betydning som researchværktøj?

3. KOMMUNALPOLITIK SOM STOFOMRÅDE

Som sagt søger dette Working Paper svar på ovenstående spørgsmål gennem kvalitative interviews

med journalister, der dækker kommunalpolitik, og derfor er det værd at se lidt nærmere på kommunalpolitik som journalistisk stområde.

Kommunen er den administrative enhed, som mange aviser har opbygget deres nyhedsindsamling omkring med lokalredaktioner og/eller journalister, der har til opgave at dække en bestemt kommune. Flere år før den planlagte kommunalreform træder i kraft, er danske medier allerede gået i gang med at omorganisere redaktionerne til at følge de nye kommunegrænser og rekruttere nye medarbejdere til dem.

En journalist på en lokalredaktion beskæftiger sig naturligvis med alle begivenheder, der falder inden for udgivelsesområdet – typisk kommunegrænsen – men kommunalpolitik har en meget fremtrædende plads i stofvalget. En undersøgelse lavet i 1999 af fire ugers produktion på to lokalredaktioner på Fyens Stiftstidende viste, at 40-50 procent af alle historierne stammede fra det offentlige, og op mod halvdelen af disse var såkaldt dagsordensstof bundet op på et kommunalt møde i byråd eller udvalg. (Larsen m.fl., 2000:8 + 13). En anden og mindre videnskabelig gennemgang af 10 tilfældige lokalredaktioners arbejde en tilfældig uge i 2002 viste, at 83 procent af det samlede antal artikler var baseret på papirmateriale som kommunale dagsordener, pressemeddelelser og referater fra generalforsamlinger. (Hansen, 2002:5).

Lokale og regionale avisers dækning udgør også en bred basis for den journalistiske fødekæde. Herfra plukker andre medier de ideer og historier, som vurderes til at have gennemslagskraft ud over det lokale (Lund, 2000:145), og på den måde får det arbejde, som avisernes kommunalreportere laver, endnu større betydning.

3.1 Den bureaukratiske kilde

Som kilde tilhører det kommunale system det, som sociologen Mark Fishman kalder bureaukratiske kilder i sit klassiske studie af journalisters metoder til nyhedsindsamling (Fishman, 1980). Ved at undersøge, hvordan journalister med faste stofområder på en lokal avis i Californien organiserede den daglige nyhedsindsamling, fandt han ud af, at uanset stofområdet så henter journalisterne den

største del af deres daglige informationer hos de formelt organiserede samfundsinstitutioner og organisationer inden for stofområdet. For retsreporteren er det institutioner som politiet og retssystemet, og for den politiske reporter er det institutioner inden for den vidt forgrenede lokale politiske administration. Selv historier om naturen kunne hentes hos en offentlig institution som The Forestry Service, og Fishman konkluderer (Fishman, 1980:51):

“Når selv historier om klipper, træer og egern bliver stillet til rådighed for journalister gennem officielle institutioner, så er det ikke nogen overdrivelse at sige, at verden er bureaukratisk organiseret for journalister.” (min oversættelse)

Årsagen til, at bureaukratiske organisationer dominerer som kilde for journalister, er, at organisationen hver dag producerer sine egne optegnelser over dagens begivenheder – for eksempel i form af politiets døgnrapport eller det kommunale mødes referat – som journalister siden hen kan konsultere og basere historier på uden selv at være nødt til at overvære den begivenhed, der har givet anledning til rapporten eller referatet. Som Fishman påpeger (Fishman 1980:52):

“Journalister med faste stofområder har brug for stabile kilder, der skaber pålidelige mængder af information. Det er lige præcis, hvad et bureaukratisk selv-rapporterende system sikrer. Gennem tykt og tyndt, dag efter dag, ved journalister hvor og hvornår de kan få informationer, og de ved, at de kan få friskt materiale der.” (min oversættelse)

Denne journalistiske arbejdsmetode er velkendt ikke kun i USA, men også i Storbritannien, Sverige og Danmark (Murphy 1978, Nygren 2001, Sparre 2002). For kommunalreportere er de helt centrale dokumenter indkaldelser til og referater af møder i det kommunale system. Gennem dem får journalister kendskab til de sager, der behandles af kommunens politikere, og kan følge de enkelte sager gennem det, Fishman kalder bureaukratiske faser, og som slutter med den endelige afgørelse.

I Danmark vil de bureaukratiske faser i en dansk kommune typisk være sagen behandles i fagudvalg (ses i dagsorden) → indstilling til økonomiudvalget (fremgår af referat) → sagen behandles i økonomiudvalget (ses i dagsorden) → indstilling til byrådet (fremgår af referat) → sagen behandles i byrådet (ses i dagsorden) → endelig afgørelse (fremgår af referat)

Fishman fandt ud af, at skiftet fra en bureaukratisk fase til den næste ofte udgør en acceptabel nyhedskrog, der retfærdiggør ny omtale i en løbende sag. (Fishman, 1980:67). At følge en sag slavisk gennem den kommunale sagsbehandling er dog ikke længere normen på samme måde, som da Fishman lavede sin research for tredive år siden. Siden har medierne frigjort sig fra bindingen til de politiske partiers verdensbillede, og journalistrollen er blevet professionaliseret både på nationalt og lokalt plan (Hjarvard 1999, Pedersen 2000, Nygren 2001, Lund 2002). Det har ført til en mindre minutiøs dækning af politikernes diskussioner, og i stedet fokuserer journalisterne på konflikter mellem borgere og kommunen (Nygren, 2001:135). Typisk vil journalister gerne dække sager så tidligt som muligt i forløbet, hvor det stadig er muligt for borgerne at påvirke beslutningsprocessen, og det kan meget vel være, at når sagen endelig når i byrådet, er den uddebatteret og har ikke længere nyhedsinteresse. Omvendt kan omtale af en sag også starte før, den overhovedet når på et fagudvalgs dagsorden. Det kan for eksempel ske, hvis en lokal gruppe af borgere vælger at bruge pressen i arbejdet for at skaffe kommunal lydhørhed over for en bestemt sag såsom en ny sportshal eller ændrede regler for forældres valg af børnehavepladser. Selv om de bureaukratiske faser i kommunalpolitikken ikke længere er en drejebog for journalistisk dækning, så er dagsordener og referater for de kommunale møder dog stadig det mest centrale redskab, journalister har til at overvåge det lokale politiske arbejde.

3.2 Fra skjulte til åbne dagsordener

Gennem de seneste 20 år har der været en glidende udvikling i, hvordan journalister har fået kendskab til de emner, som kommunalpolitikere har diskuteret på deres møder. Byrådsmøderne var og er offentligt tilgængelige og er altid blevet dækket af journalister personligt, men når det gælder udvalgsmøder, var det for 20 år siden ikke unormalt, at journalister kun kendte datoen for møderne og derfor måtte ringe op til udvalgsformanden for at høre, hvad der var blevet talt om og eventuelt besluttet. I løbet af 1990'erne begyndte kommunerne at offentliggøre dagsordener til udvalgsmøder

på forhånd og stillede dem til rådighed for medierne og for borgerne, der ofte kunne læse dem på bibliotekerne eller rådhuset. I dag har de fleste kommuner en hjemmeside, hvor både dagsordener og referater er frit tilgængelige for alle. Man er med andre ord gået fra en situation, hvor journalister havde en fortrinsstilling i forhold til borgerne, når det gjaldt indsamling af nyt fra den kommunalpolitiske verden til en situation, hvor borgere og journalister i princippet har lige vilkår, selv om man dog stadig må gå ud fra, at politikerne efterfølgende vil have mindre interesse i at bruge tid på at uddybe kommunale beslutninger overfor almindelige borgere end overfor journalister.

Undersøgelser af, hvordan borgerne i to danske kommuner bruger kommunens hjemmeside, viser, at borgerne har opdaget og i et vist omfang også gør brug af adgangen til dagsordener og referater. 31 procent af de borgere fra Søllerød, som deltog i undersøgelsen, siger, at de har læst dagsordener og referater fra kommunalbestyrelsens møder (Olsen m.fl, 2004:18), mens hele 52 procent af respondenterne i en lignende undersøgelse i Odder en eller flere gange har været på kommunens hjemmeside for at studere dagsordener og referater (Hoff og Marckmann, 2004:11).

Betyder det, at borgerne nu har adgang til samme kildemateriale som journalisterne, at lokale mediers dækning af kommunalpolitik er på vej til at blive overflødig? Ikke i første omgang. Den svenske journalistforsker, Gunnar Nygren, har undersøgt samspillet mellem lokale medier og fire kommuners hjemmesider, og han når frem til, at medier og hjemmesider giver hvert sit billede af virkeligheden, der kan sammenfattes i følgende modsætningspar (Nygren 2001:110):

De lokale medier

“Negative” nyheder
Konkrete detaljer fremhæves
Begrænset udvalg af sager
Tidligt i processen
“Et stort offentligt rum”
Kommunens budskab filtreres

Kommunens hjemmeside

“Positive” nyheder
Helheden betones
Bred redegørelse for mange sager
Sent i den politiske proces
“Små offentlige rum”
Direkte kontakt med borgerne

De to typer af medier har altså hver sin funktion: Det journalistisk redigerede medie udvælger og

problematiserer stof, der antages at have fælles interesse og sætter det til debat i offentligheden så tidligt som muligt i processen. Kommunens hjemmeside derimod giver masser af baggrundsstof, som dog ikke nødvendigvis er formidlet på en måde, der gør stoffet let tilgængeligt for borgere uden sag- og fagkendskab. Borgerne får sjældent mulighed for at diskutere kommunale begivenheder i et åbent forum via hjemmesiden. Eventuel kontakt foregår direkte mellem borgeren og enkelte ansatte eller politikere i kommunen og når altså ikke nogen større offentlighed.

4. ET MEDIEØKONOMISK PERSPEKTIV

De kvalitative interviews med de ni kommunalreportere er informeret af et underliggende medieøkonomisk perspektiv, hvor det centrale spørgsmål er, om Internettet sænker mediernes udgifter til produktion af indhold.

Der eksisterer en forventning om – og hos nogle en frygt for – at Internettet vil blive et redskab, som vil gøre det endnu lettere for resourcestærke organisationer at påvirke mediernes indhold og den måde, som sagerne fremstilles på. Flere forskere har i tidens løb peget på, at medierne er stærkt afhængige af informationssubsidier – det vil sige de informationer, som forskellige organisationer stiller gratis til rådighed for journalister via pressemeddelelser, fotos, færdigproduceret stof og pressture. (Gans 1979, Fishman 1980, Gandy 1982). Hachigan og Hallahan påpeger, at Internettet sandsynligvis vil accelerere den udvikling, så mediernes indhold bliver endnu mere subsidieret. De to forskere lavede en survey med 101 computerjournalister i USA, og der var en meget høj grad af bevidsthed blandt flertallet af journalister om, at Internettet kunne spare både tid og penge for medieorganisationen (Hachigan og Hallahan: 2003).

Spørgsmålet er dog, om det er sådan medier og journalister udnytter Internettet? For taler det faktisk, at journalister oplever, at de skal producere flere artikler og indslag, samtidig med at de tidsmæssige og økonomiske ressourcer, de har til rådighed, bliver færre. I en dansk surveyundersøgelse foretaget i 2001 med svar fra 527 journalister, svarer 43,8 procent, at de skal lave mere, mens 49,7 procent af respondenterne mener, at de har færre ressourcer at gøre med.

(Nørgaard Kristensen, 2004:88). For disse journalister kunne Internettet potentielt være det, der får det hele til at hænge sammen.

Imod taler, at journalisternes læsere, lyttere og seere har samme adgang som de selv til Internettets informationer. Med Internettet er medierne ikke nødvendige som bindeled mellem afsendere og modtagere på samme måde som tidligere, og det faktum, at mediebrugerne kan vælge medierne fra og selv finde informationer på nettet, rejser spørgsmålet om, hvorvidt Internettet i virkeligheden kan spare medierne tid og penge i fasen med informationsindsamling. Det færdige journalistiske produkt må i stedet tilføres forskellige former for merværdi for at gøre det salgbart.

4.1 McManus' definitioner af arbejdsindsats ved research

Medieforskeren John H. McManus introducerede i sin bog "Market-Driven Journalism" (McManus 1994) nogle begreber, der også kan bruges her til at strukturere diskussionen om Internettets værdi for medierne i researchfasen. McManus søgte i sin forskning svar på om mediernes indhold bedst kan forklares ud fra en markedsmodel eller en journalistisk model. Ifølge *markedsmodellen* er sandsynligheden for, at en begivenhed bliver omtalt i nyhederne omvendt proportional i forhold til den skade, som historien kunne forvolde på nyhedsorganisationens sponsorer og investorer, omvendt proportional i forhold til omkostningerne ved at producere historien, og direkte proportional i forhold til den brede appel, som historien anses for at have for de mennesker, som annoncørerne håber at få i tale gennem nyhedsorganisationen (McManus 1997:287). Modsat siger *den journalistiske model*, at sandsynligheden for, at en begivenhed bliver omtalt i nyhederne, er direkte proportional i forhold til, hvor væsentlig historien er, og hvor mange mennesker der påvirkes af begivenheden (McManus 1997:287). I nogle situationer er der sammenfald mellem de to modeller som for eksempel i dækningen af flodbølgen i Asien i julen 2004, men i de fleste tilfælde trækker de to modeller i hver sin retning.

McManus søgte blandt andet sit svar ved at undersøge det første skridt i den journalistiske arbejdsproces, hvor journalister prøver at finde ud af, hvad der foregår i verden, som kan danne

grundlag for en nyhedshistorie.

Teoretisk set vil en nyhedsorganisation, der er interesseret i profit, bruge så få ressourcer som muligt på denne fase af nyhedsproduktionen, mens medier styret af journalistiske principper vil bruge mange penge på at finde frem til væsentlige historier. McManus gennemgik derfor fire dages produktion på tre forskellige lokale tv-stationer i Californien og kategoriserede de enkelte historier efter, om de havde krævet ”et minimum af research”, en ”moderat mængde research” eller en ”høj grad af research”. Det er disse kategorier, som også kan være interessante at tilpasse og anvende i denne analyse.

Kategorien ”minimum af research” dækker over historier, som journalisterne skaffer hjem uden at forlade redaktionen eller ringe til kilder bortset fra rutineopkald til politi og brandvæsen. Det kan ske ved at læse konkurrerende medier, bearbejde tilsendte pressemeddelelser og abonnere på nyhedstjenester. Kategorien ”moderat mængde research” dækker over historier, som stammer fra journalisters egne ideer eller opfølgning på tidligere historier samt historier udefra, som det er nødvendigt at verificere. Den sidste kategori ”høj grad af research” dækker over historier, hvor journalisterne har været nødt til at bevæge sig uden for redaktionen for at deltage i møder eller gennemføre interviews. Til denne kategori hører også længerevarende projekter som for eksempel at gennemføre større undersøgelser af forhold i lokalområdet (McManus 1997:288-289).

4.2 Journalistisk merværdi for informationer fundet på Internettet

Denne opdeling kan bruges til at identificere tre forskellige typer af merværdi, som journalister kan tilføre informationer fundet på Internettet, og som kræver hver sin form for arbejdsindsats af journalisten:

Minimal indsats: Den enkleste form for merværdi, som journalister kan tilføre informationer fundet på Internettet, ligger i at give stoffet en almindelig journalistisk behandling. Det vil sige, at journalister udvælger de væsentligste historier og præsenterer dem i en journalistisk form. Det er en

service, som gør det nemmere for brugerne at tilegne sig informationerne fra for eksempel knudrede referater fra udvalgmøder i kommunerne. Den journalistiske indsats vurderes som minimal i den forstand, at historierne ikke kræver yderligere research end researchen på Internettet for at kunne fungere.

Moderat indsats: Journalister kan tilføre informationerne fra Internettet merværdi ved at supplere med oplysninger, som ikke fremgår af nettet. Det kan ske ved at supplere med baggrundsoplysninger og ved at uddybe historien med udsagn fra andre kilder. Især i forbindelse med journalistik om kommunalpolitik kan uddybningen også have form af demokratisk kontrol med politikerne, hvilket er en klar journalistisk merværdi i forhold til oplysninger på nettet. Den journalistiske indsats vurderes som moderat i den forstand, at langt de fleste oplysninger til uddybning, baggrund og demokratisk kontrol kan skaffes i form af (relativt) korte interviews på telefon.

Stor indsats: Internettet rummer mange oplysninger, men også mange, som man skal arbejde hårdt for at få frem. Det sker for eksempel gennem specialiserede søgninger og analyse af databaseindhold, som det er kendt fra computerstøttet journalistik (CAR-journalistik). Denne form for journalistik fører ofte til ny viden og solo-historier for det pågældende medie, hvilket er en klar journalistisk merværdi – især fordi brugerne sjældent har den nødvendige viden til at skaffe disse oplysninger selv. Den journalistiske indsats vurderes som stor i den forstand, at der er tale om omfattende research, og journalisten skal ofte have specialviden om researchmetoder for at frembringe brugbare historier.

5. METODISKE OVERVEJELSER

De ni journalister, som deltager i undersøgelsen, er blevet interviewet på deres hjemredaktion i 40-60 minutter om spørgsmål som den konkrete brug af information fra kommunens og andre organisationers hjemmesider; overvejelser om hvordan journalister skaber merværdi for læsere, der

har adgang til samme kildemateriale som de selv; overvejelser om hvorvidt Internettet sparer tid for journalister; og brugen af e-mail i relationen mellem politikere, borgere og journalister. (Se bilag). Journalisterne har alle det samme ansvarsområde og følger stort set de samme arbejdsrutiner, og det gør svarene langt mere sammenlignelige og valide, end hvis journalisterne havde forskellige arbejdsområder. Spørgsmålet er imidlertid, om resultaterne fra undersøgelsen kan bruges til at sige noget om, hvordan journalister med andre ansvarsområder bruger Internettet til research. Det spørgsmål tages op senere.

De ni kommunalreportere kommer fra Nordjyske Medier, Århus Stiftstidende, Herning Folkeblad og Jydske Vestkysten. Medierne er tilfældigt udvalgte, og journalisterne er identificeret ved at gennemlæse lokalrubrikkerne i en tilfældig uge for at se, hvem der skriver om kommunalpolitiske problemstillinger. Herefter er journalisterne blevet kontaktet for interview, og i to tilfælde pegede de udvalgte journalister på en anden som bedre egnet til at svare på spørgsmålene. Det har også været et krav for udvælgelsen, at journalisten dækker en kommune med egen hjemmeside.

Desuden er journalisterne udvalgt sådan, at der fra de tre første medier er valgt en journalist, som er kommunalreporter i avisens hovedby, og en journalist fra en oplandskommune. På Jydske Vestkysten er der udvalgt en journalist fra redaktionen i Esbjerg, en lokalreporter fra redaktionen i Varde samt en journalist på redaktionen i Kolding, der beskæftiger sig med et delområde indenfor kommunalpolitik – nemlig børn og unge og skoleområdet. Tanken er, at der kan være forskelle på, hvordan Internettet bruges til research afhængigt af journalisters fysiske distance til rådhuset og oplevelse af nærhed til kilderne i små og store lokalsamfund.

Journalisterne har været uddannet eller arbejdet med journalistik i gennemsnitligt 13 år, der dækker udsving fra henholdsvis tre til 22 år. For de flestes vedkommende har de dækket kommunalpolitik i større eller mindre omfang i alle de år, de har arbejdet som journalister, og de er derfor også i stand til at reflektere over de ændringer, som Internettet har medført for deres egen praksis.

6. RESULTATER FRA UNDERSØGELSEN

For de fleste af de interviewede journalister er den kommunale hjemmeside blevet en hjørnesten i deres arbejde. Hjemmesiden tjener flere formål: Her finder journalisterne faktaoplysninger i massevis om kommunale forhold og kontaktpersoner i den kommunale verden, og hjemmesiden fungerer også som søgbart fjernarkiv over kommunale sager, så redaktionerne ikke længere selv behøver at opbevare kopier af gamle dagsordener, referater og bilag. Langt den vigtigste funktion er imidlertid som redskab til at overvåge udviklingen i kommunen og udvælge mulige historier ved at følge med i det papirarbejde, kommunen genererer om egne aktiviteter og lægger ud på hjemmesiden.

De væsentligste dokumenter er stadig dagsordener og referater fra møder i de kommunale udvalg og byråd. Dem følger alle journalister med i på nettet, med mindre der eksisterer alternative og bedre aftaler som for eksempel specialftaler om at få tilsendt dagsordener med alle bilag med post, eller hvor kommunen indkalder til pressemøder efter hvert udvalgsmøde. Den rutinemæssige relation mellem journalister og kommuner synes dog de fleste steder at være gået fra at være på papir til at være elektronisk, hvor det i stigende grad er journalisten, der er opsøgende frem for at få informationer tilsendt direkte.

Kommunale hjemmesider giver også journalister nye muligheder for at overvåge arbejdet i det kommunale system – dog afhængigt af, hvad kommunerne vælger at offentliggøre på hjemmesiden. En meget vigtig overvågningsmulighed er postlister, hvor kommunen hver dag lægger lister ud på nettet over såvel modtagne som afsendte breve. Gennem postlister kan journalister holde øje med sager, der ikke er dukket op andre steder i det kommunale system endnu og bruge det som grundlag for historier. Journalister med adgang til postlister er meget glade for dem, og journalister uden adgang til postlister efterlyser dem konsekvent.

“[Kommunen] har postlister, og der finder vi tit dokumenter. Vi er inde at kigge på den – ja, faktisk dagligt – for at se, om der er noget interessant og beder om aktindsigt af den vej.”

Journalist, Nordjyske Medier Aalborg

“Det kunne være rart med postlister. Det har Henrik. Han dækker

Galten. Der ligger nogle gange nogle historier – henvendelser fra borgerne. Dækker jeg for Henrik, tjekker jeg altid postlisten.”

Lokalredaktør, Aarhus Stiftstidende Hammel

Nettet har også gjort det muligt at overvåge på detailniveauet inden for et kommunalt stofområde.

Referater fra møder i for eksempel skolebestyrelser, der tidligere kun blev sendt til mødedeltagerne selv, bliver nu lagt på skolens hjemmeside, så forældrene kan læse dem. Men journalister kan også læse med:

“Jeg går også ind på skolernes hjemmesider via kommunen. Jeg kan finde på at gå ind og læse skolebestyrelsesreferater og kontormeddelelser og få den viden, for engang imellem kan det godt give en reportagemulighed.”

Journalist, Jydske Vestkysten Kolding

Der skal ikke meget til, for at journalister kan se og udnytte et element på hjemmesiden til overvågning. En kommune i Nordjylland offentliggør for eksempel borgmesterens ugekalender på hjemmesiden, og den følger lokalredaktøren nøje med i:

“Alt afhængig af hvilket møde der står i den kalender, kan man jo se, om en given sag bliver skubbet et stykke videre, og så står det jo frit for at ringe til ham og sige: “Du skal have det møde, hvad handler det om?” Eller bagefter: “Du har haft et møde, hvad snakkede I om?”

Lokalredaktør, Nordjyske Medier, Hadsund

Internettet har udvidet det område, som det er muligt for kommunalreportere at overvåge, og det i en grad så nogle journalister føler, at det kan være vanskeligt at følge med.

“Jeg oplever selv, at jeg bliver helt rundtosset af al den overvågning. Man sorter i dag i abnorme mængder information. Og det er enormt bredt. Sådan tror jeg især, det er for de her journalister, som har sin egen kommune.

Journalist, Jydske Vestkysten, Varde

6.1 Internettet udenfor kommunens hjemmeside

Journalisterne inddrager også det øvrige Internet i researchen på kommunalpolitiske historier. En metode er at oprette søgeagenter, som hver dag trawler nettet for at se, om der er kommet nye henvisninger til X kommune. Disse henvisninger får journalisten tilsendt i en e-mail. En anden mere selektiv metode er at søge tillægsinformationer på specifikke historier ved at besøge relevante hjemmesider, som kan være alt fra Kunstrådet til Miljøministeriet, eller lave en søgning med en søgemaskine.

“Hvis de er i gang med et eller andet kommunalt projekt, jamen så tjekker jeg det på Google for at se, om der er andre kommuner, der har lavet projektet før, for at se hvad der er af erfaringer. Nu snakker man vacuumpakket kølemad her, der er det jo glimrende at se på andre kommuner, hvad har de af erfaringer med det?”

Journalist, Jydske Vestkysten, Esbjerg

Generelt oplever journalisterne, at det med Internettet er blevet nemmere at udbygge historierne med kilder og relevante informationer, der ikke har deres udspring hos kommunens administration eller politikere. Det er med til at øge kvaliteten af artiklerne, mener de.

“Nu har vi rotteplage, og der var en børnehave, der måtte genhuses. I den forbindelse går jeg over på Miljøstyrelsens hjemmeside. ... Jeg kan godt bruge faktaoplysninger, og det er oplagt at fortælle folk, hvorfor det er farligt. Så viser jeg også lige, hvordan man sådan selv kan forhindre det lidt derhjemme.”

Journalist, Jydske Vestkysten Varde

6.2 Nettet leverer kun informationer – ikke journalistik

Det er en helt klar holdning hos alle interviewede journalister, at informationer på Internettet er kun det: Informationer. Der skal mere til, hvis det skal blive til journalistik. Udover noter og faktabokse afviser de alle, at man kan lave historier alene på de informationer, der for eksempel fremgår af netbårne dagsordener og referater. Det kan ske i nødstilfælde, men så kun hvis journalisten selv ligger inde med baggrundsviden, der kan kvalificere oplysningerne, der er tilgængelige på Internettet. Ellers er holdningen, at der ikke ligger stof på kommunernes hjemmesider, der er forberedt til en journalist. Journalisterne ringer stadig rutinemæssigt op til udvalgsformænd og borgmestre efter og nogle gange også før kommunale møder for at få baggrund og holdninger til sagerne.

“Det er os, der giver det, der ligger på nettet, mening, når det gælder kommunalstof. En dagsordenstekst har jo det formål at præsentere et beslutningsgrundlag for en politiker. ... Der er det jo så vores opgave at finde ud af, hvad historien handler om, hvad der er sket tidligere, sætte det ind i en sammenhæng og finde ud af, hvad kan gøre, at politikerne træffer den beslutning eller den modsatte beslutning. Det skal en dagsordenstekst jo ikke.”

Lokalredaktør, Nordjyske Medier, Hadsund

“Jeg kan ikke forestille mig en artikel, som var taget fra en hjemmeside, men bare bytter lidt om på ordene. Det er klart, at vi sætter

den jo ind i en eller anden opklarende kontekst, en debatskabende, konfliktafklarende kontekst. Fordi man skal beskrive, hvad det er, det her handler om, og der har kommunen jo nok en helt naturlig tendens til sådan at holde sig til de bløde ting og ikke alt for mange kanter på, mens vi har interessen i, at vi skal beskrive konflikten.”

Journalist, Århus Stiftstidende, Århus

Arbejdet med at skabe kontekst fordrer, at journalisterne tager direkte kontakt med forskellige kilder for – som journalisterne selv siger - at få mennesker og ord på historien. Det er gennem holdninger og menneskelige historier, at artiklerne får liv og mening, og den slags finder meget sjældent vej til Internettet, selv om journalisterne ofte kan få en ide om, hvem de kan kontakte ved at bruge Internettet. Det er også vigtigt for journalisterne, at man kan se, at de udøver en vis form for demokratisk kontrol, og flere af dem påpeger, at politikere og kommunens hjemmeside – hvor god den end måtte være – er partskilder og udtrykker en bestemt organisations holdning. Det er så journalistens opgaver at få flere synspunkter frem, og de ligger ikke nødvendigvis på Internettet.

“De kommunale hjemmesider – og i det hele taget, når du har en hjemmeside for en interesseorganisation – så er det jo meget ensidigt. Der er det jo vores opgave at prøve at få den anden part med. Eller de andre parter.”

Journalist, Jydske Vestkysten, Esbjerg

“Der er også mange sager, hvor det er relevant at høre andre mennesker end politikere ytre sig. For eksempel dem, det handler om, eller dem, det går ud over, har gavn af det.”

Lokalredaktør, Nordjyske Medier, Hadsund

6.3 E-mail i kildekontakten

Journalisterne har alle e-mails, men siger samstemmende, at de ikke bruger e-mail til interviews. Interviews skal foregå pr. telefon eller ansigt-til-ansigt. Til gengæld bruger mange e-mailen til at etablere en aftale og lette adgangen til kilder, det er vanskeligt at få kontakt med, ved for eksempel at forklare, hvad historien handler om. Erfaringen har lært dem, at hos travle direktører, forvaltningschefer og ministre øger det chancen for, at de får mulighed for at stille spørgsmålene direkte.

Når e-mail ikke er populært som metode til at gennemføre interviews, skyldes det primært, at

journalister ønsker at kunne følge op på et svar med et hurtigt spørgsmål eller kunne reagere på nuancer i de udtalelser, som kilden kommer med. Det kan ikke lade sig gøre på mail.

Politikere har også mulighed for at kontakte journalisterne på e-mail, men det er meget forskelligt, hvor mange der udnytter muligheden. Nogle steder dækkes behovet for kontakt mellem politikere og presse af den praksis, der har udviklet sig gennem flere år, og som inkluderer direkte møder, pressemøder og regelmæssig telefonkontakt. De steder er der ikke brug for e-mail kontakt til redaktionen, men andre steder sender politikerne læserbreve og oplysninger om, hvad de planlægger at foretage sig i bestemte sager, eller hvad de har sagt på et udvalgsmøde. Den sidste type af henvendelse går sjældent direkte i spalterne, men følges op af journalisten, som dels vil sikre sig, at det er i orden at offentliggøre oplysningerne, og dels vil give politikerne modspil på deres sagsfremstilling.

“E-mails er for mig lidt en udvidet form for samtale, og man skal ikke bare sige, at fordi der er kommet en e-mail, så har man også ret til at sætte det i spalterne. ... Så jeg kunne ikke finde på – med mindre det er et decideret læserbrev – at sætte noget direkte i spalterne. Fordi der også er et eller andet element af fortrolighed over det nogle gange.”

Journalist, Jydske Vestkysten, Esbjerg

“Ellers får de jo ikke noget modspil [hvis jeg ikke ringer op]. Et eller andet sted er det jo for let for dem at få plantet det budskab uden at skulle tage stilling til, hvad andre måtte mene om den sag. ... Men der er jo ikke noget kritisk i det, hvis du bare skriver det af.”

Journalist, Nordjyske Medier, Ålborg

Journalisterne har derimod generelt god kontakt til borgerne gennem e-mail. Borgerne henvender sig ikke specielt om kommunalpolitik, men om alt muligt. De tipper journalister med historie-ideer, sender læserbreve og omtaler af arrangementer, som de selv står for. Hvis det drejer sig om servicestof som for eksempel foramtale af arrangementer, bruger journalisterne som regel stoffet uden at kontakte afsenderen, men hvis det bliver bare en lille smule kontroversielt, ringer de op. Journalisterne glæder sig også over, at e-mailen har udvidet det tidsrum, hvor folk kan komme i kontakt med redaktionen, og at der efter e-mailens fremkomst generelt er flere almindelige

mennesker, der henvender sig til dem.

“De mailer med tip, de mailer med kommentarer. Jeg har lige siddet og skrevet en historie om en familiefar, der vil have en cykelsti uden for sit hjem, fordi det er en farlig skolevej. Jeg hilste på ham på et borgermøde, og så mailer han til mig med sin historie, og hvis jeg vil snakke med ham, kan jeg træffe ham der. Fordi jeg er fuldstændig umulig at få fat i, men den mail er der jo altid. Den er altid åben.”

Journalist, Herning Folkeblad, Herning

“Der er også folk, jeg ikke ved, hvem er. De mailer for eksempel fra fodbold eller fra en rideklub. Først så mailer de: Må vi godt servere det her for dig en gang imellem? Så tager jeg stilling ... og efterhånden kommer der et godt samarbejde i gang, og jeg aner ikke, hvem de personer er, og de aner formentlig heller ikke, hvem jeg er. Der er e-mailen genial tidsmæssigt. En e-mail er en gave, fordi du kan kopiere det over i din artikel. Så sparer man utroligt meget tid.

Lokalredaktør, Herning Folkeblad, Aaskov

6.4 Minimale tidsbesparelser

De interviewede journalister er enige om, at Internettet har gjort det nemmere at finde informationer og oplysninger om personer, de kan kontakte. Visse arbejdsopgaver går hurtigere, men generelt er der ingen, der føler, at Internettet er noget, der sparer tid for dem på en mærkbar måde, som kan omsættes i enten flere eller mere udbyggede historier. For nogle endda tværtimod.

“Hvis du skal belyse en sag, så har du så mange nye måder at gå ind på. Det sparer ikke tid, for du finder så mange overflødige oplysninger. Du bliver simpelthen bombarderet med oplysninger, og det er svært at gå ind og begrænse sig. Det er svært, når man prøver at indhente oplysninger at sige til sig selv, at nu er det nok. Det kunne jo være, at der var noget enormt spændende inde på den næste hjemmeside.”

Journalist, Jydske Vestkysten, Esbjerg

For de journalister, som efter eget udsagn bliver grebet af at researche på Internettet, fylder det så meget, at de føler, de forsømmer andre måder at researche på såsom at tage ud til folk eller blot at cykle en tur for at lede efter “undre-historier” - altså ideer, som opstår spontant, fordi journalisten undrer sig over et eller andet på sin vej.

7. DISKUSSION

Målt på en skala fra minimal over moderat til stor arbejdsindsats så fremhæver alle de interviewede

journalister, at de tilføjer informationer fundet på Internettet merværdi i form af baggrundoplysninger, kontekst og citater. Det er det, der tidligere blev defineret som en moderat indsats. Den minimale indsats, hvor informationer fundet på Internettet blot bearbejdes for at få en journalistisk form, bruges sjældent. Store projekter er tilsyneladende også sjældne – kun en enkelt af de interviewede journalister nævnte, at han havde forsøgt sig med større analyser af data fundet på Internettet.

Implicit i journalisternes svar er en grundlæggende opfattelse af, at det er journalistens personlige behandling og sammenstilling af informationerne, der fører til journalistik, mens informationer – fundet på Internettet eller ved interviews – blot er grundmateriale. Set fra et medieøkonomisk synspunkt er der derfor ikke umiddelbart grund til at forvente, at Internettet vil spare tid og ressourcer i researchfasen.

Spørgsmålet er dog, hvor langt denne konklusion rækker. De interviewede journalister arbejder med et stofområde, hvor der er klare forventninger til, at journalisten træder i karakter og yder demokratisk service i form af kontekstualisering og modspil til politikerne. På andre stofområder er der ikke den samme tradition. Det gælder for eksempel foramtaler af lokale begivenheder og i stort omfang også politistoffet, hvor informationer fra politiets døgnrapport ofte videreformidles ganske ukritisk som problemløse fakta (Sparre 2002:57). På stofområder og i genrer, hvor der i forvejen er en tradition for en minimal arbejdsindsats fra journalistens side, kan Internettet lettere blive en genvej, der kan spare medierne tid og penge i researchfasen. Det erkender de interviewede journalister også, og flere af dem kalder pressemeddelelser tilsendt på mail for en gave, fordi teksten er nem at klippe ind i artikler.

7.1 Mindre afhængighed af lokale kilder

Introduktionen af Internettet i kommunalpolitik har i et vist omfang ændret relationerne i de lokale netværk mellem borgere, politikere og journalister – i hvert fald set fra journalisternes synspunkt. Internettet har tre vigtige researchfunktioner for journalister med kommunalpolitik som stofområde.

For det første giver Internettet bedre muligheder for at overvåge og identificere mulige historier fra de kommunale institutioner, som journalister arbejder videre med og supplerer med andre former for research. For det andet har Internettet givet lettere adgang til en række grundlæggende oplysninger om kommunale forhold, som journalister tidligere har ringet hjem fra kommunale politikere eller ansatte. For det tredje har Internettet gjort det nemmere at finde kilder og informationer, som kan bruges til at perspektivere den lokale politiske udvikling, og på den måde har Internettet udvidet det område, som lokale journalister kan overskue at researche på. I relation til personkilderne betyder den udvikling, at journalisterne generelt er mindre afhængige af de lokale kilder. Det gør det nemmere at være kritisk, men også nemmere at stille bedre spørgsmål, vurderer de.

“Der er flere oplysninger, der er tilgængelige. Du kan få et bedre overblik over, hvad der ligger, frem for at du skal til at spørge udvalgsformænd og embedsmænd om det. De er måske ikke så forbandet interesseret i at oplyse, hvad der ligger. ... Jeg tror, det giver virkelig noget i forhold til, hvad man kan spørge ind til, at vi netop kan hente de ting ned forinden.”

Journalist, Nordjyske Medier Ålborg

De netbårne oplysninger øger – på godt og ondt – journalisternes muligheder for at definere, hvad historien er uafhængigt af de mundtlige kilders input. I stedet for at søge historien ved at diskutere en sag med en mundtlig kilde, så kan journalisterne nu have det meste af historien på plads, inden de ringer op for en uddybende kommentar.

“Der bliver nok mindre og mindre personlig kontakt. Når man ser et referat, så har man en lynhurtig opfattelse af historien, inden man tager kontakt til folk. ... Man ved faktisk allerede, hvad man vil høre af kommentarer.”

Journalist, Jyske Vestkysten Esbjerg

Omvendt kan Internettet også etablere en base-line i forholdet mellem kilde og journalist, hvor journalisten føler, at det er vigtigt at orientere sig på Internettet, inden han eller hun ringer op til nye kilder.

”Engang imellem som lokalredaktør skal jeg også have en amtssag, og der bruger jeg nettet meget, for der har jeg ikke kildekontakten på samme måde. Jeg kunne ikke finde på at ringe til en udvalgs politiker der uden at have været på nettet først. Jeg er nødt til at være klædt på helt på en anden måde, når jeg ringer til en person, jeg ikke kender. For ellers er tilliden der ikke i det interview og heller ikke respekten.”

Lokalredaktør, Herning Folkeblad Aaskov

7.2 Merværdi for læserne

Journalisterne oplever altså, at Internettet gør dem i stand til at lave kvalitativt bedre historier til gavn for læserne. Det er netop i formidlingen, kontekstualiseringen og den demokratiske kontrol, at journalisterne mener, at de skaber merværdi for deres læsere og altså giver dem et argument for at købe avisen frem for selv at finde oplysningerne om kommunalpolitik på kommunens hjemmeside. Ingen af de interviewede var specielt bekymrede over, at deres læsere har adgang til de samme informationer på Internettet, som de selv har. Research på Internettet er en tidskrævende proces, og journalisterne er ret skeptiske med hensyn til, hvor mange informationer folk i virkeligheden henter på kommunernes hjemmesider, og hvor let det er at skabe mening i dem.

“Folk er måske ikke uddannet på samme måde som os til at søge informationer, så derfor har vi en stor opgave i at være selektive på deres vegne. De har måske kun tre minutter til at læse den artikel, som jeg skriver, og den har jeg måske researchet på i fire timer. Så det er klart, at på den måde der, så gør det ikke noget, at de kan se de samme ting [som os på nettet].”

Journalist, Århus Stiftstidende Århus

Derimod kan journalister skabe merværdi for læserne ved at henvise fra deres artikler til kommunens eller andres hjemmesider, mener flere.

“[Folk] skulle jo gerne med udgangspunkt i det overblik, jeg har givet dem, få lettere ved at gå ind og finde de informationer, de gerne vil have. Hvis vi igen tager lokalplanen som eksempel, så kan de gå ind og finde den, zoome ind på kortet: “Der bor vi. Hjælp, der kommer et hus.”

Journalist, Herning Folkeblad Herning

Journalisterne oplever altså at have en guidefunktion for læserne, men fremhæver også som nyt og

positivt, at læserne nu har langt nemmere ved at kigge journalisterne i kortene ved selv at opsøge det kildemateriale, der er tilgængeligt på Internettet. E-mail har også demokratiseret forholdet mellem læsere og journalister på den måde, at mange af de interviewede journalister oplever, at læserne bruger e-mail til at skabe kontakt til medierne og dermed blande sig i aktuelle politiske sager.

7.3 Medierne og de kommunale hjemmesider

En undersøgelse, der tager udgangspunkt i journalisters oplevelse af Internettets betydning for deres egen praksis, kan ikke sige meget om Internettets betydning for relationen mellem borgere og politikere. Men noget tyder alligevel på, at det i Danmark forholder sig på samme måde som i Sverige, nemlig at det stadig er medierne, der skaber offentlighed og dialog om fælles anliggender i lokalsamfundet. Ingen af journalisterne henviste for eksempel til, at der eksisterede et debatforum på kommunens hjemmeside, hvor de kunne finde kilder og nye indfaldsvinkler til aktuelle historier. En enkelt journalist fortalte i stedet, at den debat, der optrådte på kommunens hjemmeside, var startet på baggrund af artikler, hun selv havde skrevet i avisen.

8. KONKLUSION

Samlet set giver resultaterne fra denne undersøgelse ikke substans til bekymringer om, at journalister finder alle deres informationer på Internettet. For journalister, der dækker kommunalpolitik, er der ikke nogen teknologisk determinisme i at have adgang til Internettet på redaktionen. I stedet er Internettet et redskab, der bliver valgt til i situationer, hvor det er praktisk eller kan forbedre kvaliteten af det færdige journalistiske produkt.

Det er rigtigt, at også journalister i denne undersøgelse oplever, at de bruger meget tid på at researche på Internettet, men det betyder ikke, at de er holdt op med at bruge andre metoder til research.

En væsentlig årsag til det er, at Internettets anvendelighed til research begrænses af den menneskelige faktor. Journalister har en klar oplevelse af, at deres publikum ønsker typer af

information, der ikke kan hentes på Internettet, men i stedet er et resultat af, at journalister har opsøgt og mærket specielle steder på egen krop eller har haft personlige samtaler med kilder for at udforske deres holdninger og følelser i en given sag. Dette krav om menneskeligt nærvær reducerer Internettet til et af flere researchværktøjer, som journalister kan vælge imellem, selv om Internettet selvfølgelig kan være foretrukket i større eller mindre grad afhængig af det enkelte stofområdes eller genres journalistiske tradition og udtryk.

Når journalister i denne undersøgelse oplever Internettet som en ressource og ikke en konkurrent i forhold til publikum, hænger det sikkert også sammen med den menneskelige faktor. Internettet evner ikke at destillere og udtrække mening fra informationer eller vurdere, hvornår de bør suppleres med andre informationer for at give et bedre indtryk af, hvordan virkeligheden forholder sig. Det kræver en menneskelig indsats, og indtil videre oplever journalister altså, at det er en opgave, som publikum gerne overlader til dem.

¹Se <http://64.29.206.70/toolsforsuccess/surveyofmedia.cfm> (besøgt 7. maj 2005) for abstracts af nyere undersøgelser og pdf-kopier af undersøgelserne fra årene 1996-1999. Middleberg/Ross udvider hvert år antallet af journalister, der inviteres til at deltage i undersøgelsen, og inddrager hvert år nye medier. Spørgsmålene udvikles også. Den seneste undersøgelse er baseret på svar fra 774 journalister fra aviser, magasiner, tv- og radiostationer i hele USA. Der findes desuden en undersøgelse foretaget af det britiske pr-firma, Rainier PR, i 2002. Se Rainier PR (2003): Developing a Best Practice Online Press Room, A Rainier PR White Paper, www.rainerpr.co.uk. (besøgt 7. maj 2005). Der er en dansk undersøgelse fra 2001 foretaget af Userevaluation.com. Se <http://www.userevaluation.com/sammenfatning.pdf> (besøgt november 2003). Undersøgelsen er baseret på svar fra mere end 580 journalister fra en bred vifte af medier med hovedvægten på dagblade. De fleste svar stammer fra almene reportere og redaktører. Et svensk pr-firma, MAHIR (<http://www.mahirblogg.com/>), omtaler resultater fra en undersøgelse om virksomheders digitale medierelationer lavet af to studerende ved Institut for journalistik, medier og kommunikation ved Stockholms Universitet i 2003. Fax eller flash - är goda medierelationer på nätet en självklarhet?, juli 2003. Undersøgelsen er baseret på svar fra 220 journalister, hvoraf 45 procent dækkede erhvervsstof og 55 procent andre stofområder. Samtlige journalister brugte mindst to timer om dagen på nettet. Endelig findes en amerikansk undersøgelse fra 2003 af, hvordan journalister fra computerbranchen opfatter pr-hjemmesider. David Hachigian og Kirk Hallahan: "Perceptions of public relations web sites by computer industry journalists" i Public Relations Review, vol. 29, issue 1, March 2003. Artiklen bygger på en undersøgelse fra 2000, hvor 101 journalister fra computer industrien besvarede 73 spørgsmål om deres brug af web, deres opfattelse af indholdet på websider, og den effekt som nettet har på medieorganisationens økonomi.

²Se http://www.econnect.com.au/pdf/internet_svy.pdf (besøgt 7. maj 2005) Jenni Metcalf and Toss Gasgoigne: Survey on how Australian journalists use the Internet, ingen dato. Undersøgelsen er baseret på svar fra 133 journalister fra en lang række forskellige medier. De fleste var almene reportere eller videnskabsjournalister.

³UK Media in Cyberspace Survey 2000, se <http://www.net-media.co.uk/survey> (besøgt 7. maj 2005). Undersøgelsen er baseret på svar fra 300 journalister fra forskellige typer af medier og med forskellig tilknytning: fastansat og freelancer. Journalisterne har fortalt om deres adgang til Internettet, hvad de primært bruger det til, og hvordan de vurderer Internettets betydning for journalistisk produktion om fem år.

⁴Se http://www.ipdi.org/UploadedFiles/virtual_trail.pdf (besøgt 7. maj 2005): "The Virtual Trail: Political Journalism on the Internet", 2002. Undersøgelsen er baseret på svar fra 271 politiske reportere. Af dem havde 75 procent mere end ti års erfaring som journalist. Journalisterne har dækket alle former for politiske kampagner i USA.

⁵Bruce Garrison leder Miami University's Online News and Computer-Assisted Reported Project. På projektets hjemmeside <http://com.miami.edu/car/> er der adgang til en lang række af de forskningsrapporter og papers, som Garrison og hans medarbejdere har (ud)givet. Derudover er resultaterne blevet offentliggjort i en række akademiske tidsskrifter – se litteraturlisten.

§§§

SPØRGSMÅL TIL JOURNALISTER

Kommunens hjemmeside

- Hvilket materiale henter du på kommunens hjemmeside? Giv gerne eksempler
- Er der noget af materialet, du kan vælge at bruge, som det er, uden yderligere research? Giv gerne eksempler
- Hvornår synes du, at det er nødvendigt at supplere informationerne fra nettet med andre typer af research som for eksempel faktatjek, interviews eller reportage? Giv gerne eksempler
- Ringer du til borgmesteren/udvalgsformænd efter udvalgmøderne? Hvis ja – hvorfor?
Hvis nej – hvorfor ikke? Snakker I om andre ting i dag, end før nettet kom til?
- Oplever du, at nettet har gjort det nemmere for dig at dække kommunalpolitik? Giv gerne eksempler
- Bruger du andre hjemmesider end kommunens, når du dækker kommunalpolitik?
- Er der grænser for, hvad nettet kan bruges til i forbindelse med research på kommunalpolitik?
- Er der noget, du savner på kommunens hjemmeside, som vil gøre arbejdet som journalist nemmere?

Forholdet til læserne

- Tænker du på, at dine læsere har adgang til de samme oplysninger på nettet, som du selv har?
- Tænker du på at skabe merværdi for læserne, så de får mere ud af at læse din artikel, end de vil gøre ved selv at finde informationerne på nettet?
- Hvordan mener du selv, at du som journalist skaber merværdi i forhold til oplysninger på nettet?

Overvejelser om tidsforbrug

- Sparer nettet tid for dig som kommunalreporter? Hvordan?
- Hvis du sparer tid, bliver den indvundne tid så brugt til at lave flere historier, eller bruger du mere tid på den enkelte historie?
- Er det din egen eller redaktionens beslutning, om du skal lave flere artikler eller gøre mere ud af enkelte artikler?

E-mail

- Får du henvendelser fra kommunalpolitikere på mail?
- Hvad skal der til, for at du bruger materiale, du får på den måde? Bruger du det som læserbreve eller som grundlag for en artikel?
- Får du henvendelser på mail fra borgere, som diskuterer lokale sager eller eventuelt forsøger at få dig til at tage dem op?
- Hvad skal der til, for at du bruger materiale, du får på den måde?
- Oplever du mere kontakt med borgerne i dag, end du gjorde før e-mail?
- Bruger du e-mail til at lave interviews med politikere? Forvaltningsansatte? Andre?

Litteraturliste:

- Gans; H.J (1979): Deciding What's News, New York: Pantheon Books
- Gandy Jr., O.H (1982): Beyond Agenda-Setting: Information Subsidies and Public Policy, Norwood, NJ
- Garrison, Bruce (2003): "How newspaper reporters use the Web to gather news" i Newspaper Research Journal, June 22, 2003
- Garrison, Bruce (2001): "Newspaper roles shape World Wide Web searches" i Newspaper Research Journal, September 22, 2001
- Garrison, Bruce (2000): "Journalists' perceptions of online information-gathering problems" i Journalism & Mass Communication Quarterly, vol. 77, no. 3, fall 2000, pp. 500-514.
- Fishman, Mark (1980): Manufacturing the News, University of Texas Press
- Hachigan, David og Kirk Hallahan (2003): "Perceptions of public relation web sites by computer industry journalists" i Public Relations Review, vol. 29, issue 1, March 2003, pp 43-62
- Hansen, Marianne (2002): Journalistik tæt på borgerne, Århus: Forlaget Ajour, Århus
- Hjarvard, Stig (1999): TV-nyheder i konkurrence, København: Samfundslitteratur
- Hoff, Jens og Bella Marckmann (2004): Internet og det lokale demokrati i Odder kommune – dokumentation af en spørgeskemaundersøgelse, Working Paper, no. 10, København: Center for Media and Democracy in the Network Society
- Kristensen, Nete Nørgaard (2004): Journalister og kilder – slinger i valsen?, Århus: Forlaget Ajour
- Larsen, Niels, Anker Brink Lund og Lise Lyngbye (2000): Tættere på – og mere, tak!, Institut for Journalistik, Syddansk Universitet, Odense
- Lund, Anker Brink (2002): Den redigerende magt, Århus: Aarhus Universitetsforlag
- Lund, Anker Brink (2000): "De journalistiske fødekæder" i Anker Brink Lund (red.): Først med det sidste – en nyhedsuge i Danmark, Århus: Forlaget Ajour, Danmarks Journalisthøjskole
- May, Albert, Joseph Graf og Jason Thompson (2002): The Virtual Train: Political Journalism on the Internet, The Institute for Policy, Democracy and the Internet, George Washington University
- McManus, John H. (1997): "The First Stage of News Production" i Dan Berkowitz (ed.): Social Meanings of News: A Text-Reader, Sage Publications
- McManus, John H. (1994): Market-Driven Journalism. Let the Citizen Beware?, Thousand Oaks: Sage
- Murphy, David (1978): "Control without Censorship" i James Curran (ed.): The British press, a manifesto, London: Macmillan
- Nygren, Gunnar (2001): Medier och medborgare i den digitala kommunen, Stockholm: JMK
- Olsen, Leif, Stine Christensen og Olaf Rieper (2004): Borgernes brug af Søllerød kommunes hjemmeside – dokumentation af en spørgeskemaundersøgelse, Working Paper, no. 7, København: Center for Media and Democracy in the Network Society
- Pedersen, Ove Kaj m.fl. (2000): Politisk journalistik, Århus: Center for Journalistik og Efteruddannelse
- Rainer PR (2003): Developing a Best Practice Online Press Room, A Rainer PR White Paper, www.rainerpr.co.uk
- Sparre, Kirsten (2002). Politiet som kilde, CFJE-rapport nr. 4, Århus: Center for Journalistik og Efteruddannelse

Undersøgelser publiceret på Internettet:

- Metcalf, Jenni og Toss Gasgoigne (ingen dato): Survey on how Australian Journalists use the Internet, udgivet på http://www.econnect.com.au/pdf/internet_svy.pdf
- Middleberg, Don og Steve Ross (1996-2003): Annual Surveys on Media in Cyberspace, pdf-kopier af rapporterne fra 1996-1999 samt abstracts fra rapporterne 2000-2003 er udgivet på <http://64.29.206.70/toolsforsuccess/surveyofmedia.cfm>
- Netmedia 2000 og City University's Department of Journalism, London (2000): UK Media in Cyberspace Survey 2000, udgivet på <http://www.net-media.co.uk/survey/>

Tak til journalisterne Anders Green Mortensen, Astrid Vestergaard, Claus Smidstrup, Hanne Bliksted, Henrik Reintoft, Jesper Wind, Jørgen Krogh, Ole Maass og Uffe Dahl.

Kirsten Sparre, journalist og Ph.D, Center for Media and Democracy in the Network Society

**Publications from
MODINET - Center for Media and Democracy in the Network Society –**

Working Papers:

1. "Constructing a Social Movement. The case of Attac: A case of constructive journalism". Paper presented at the conference "Making Social Movements" at Edgehill College June 2002. *Bolette M. Christensen*
2. "Netdemokrati belyst i lokalt perspektiv – belyst gennem et litteraturstudie". *Leif Olsen, Olaf Rieper og Stine Christensen*
3. "Verden ifølge Lars Engels. Tendenser i 80'ernes og 90'ernes danske tv-dokumentarisme". (Trykkes i Jens F. Jensen (ed.): *Analyser af TV*, bd. 1-2. København: Medusa, 2003). *Ib Bondebjerg*
4. Temanummer: Netværkssamfundet og Netværksbegrebet. Oplæg på MODINETs workshop den 26.-28. marts 2003 i Jørlunde. *Lars Qvortrup, Niels Ole Finnemann, Hans Krause Hansen, Peter Bro Petersen, Bo Kampmann Walther*
5. E-DEMOCRACY in Denmark: Black clouds on a blue sky? Paper presented at workshop on Internet, Government, and Democracy in Denmark and Asia. Images of Asia Festival, Aalborg University, Denmark, 24 September 2004. *Jens Hoff*
6. Organizing a Social movement organization by means of the Internet: Deliberation or staging? Paper presented at the conference "Alternative Futures and Popular Protest", Manchester April 2003. Revised February 2004. *Bolette M. Christensen*
7. Borgernes brug af Søllerød Kommunes hjemmeside – dokumentation af en spørgeskemaundersøgelse. *Leif Olsen, Stine Christensen, Olaf Rieper*
8. Theme issue: Media Convergence, Mediated Communication, and the Transformation of the Public Sphere. Selection of papers presented at MODINET conference October 21st – 23rd 2003 at the University of Copenhagen. *John Durham Peters, Roger Silverstone, Peter Dahlgren, Henrik Bødker, Henrik Søndergaard, Lars Torpe.*
9. Niche Nursing Political Networks: Priming and Framing before Spinning. *Anker Brink Lund*
10. Internet og det lokale demokrati i Odder kommune - dokumentation af en spørgeskemaundersøgelse – *Jens Hoff, Bella Marckmann*
11. Nyhedsmediernes dækning af valget til Europa-Parlamentet 2004. *Anker brink Lund, Mark Ørsten*
12. Globalizing webs: Translation of Public Sector e-Modernization. *Hans Krause Hansen and Dorte Salskov-Iversen*
13. Mediernes dækning af invasionen af Irak 2003. *Stig Hjarvard, Nete Nørgaard Kristensen, Mark Ørsten*

-
14. Borgerdeltagelse på nettet. Digitale demokratiforsøg i Hals kommune. *Lars Torpe*
 15. Dominans som frihed: På sporet af en ny republikansk elitisme. *Henrik Bang*
 16. Mediernes Valgkamp – Et forsknings- og formidlingsprojekt om folketingsvalget i 2005.
Peter Bro, Rasmus Jønsson, Søren Schultz Jørgensen og Poul Anders Pedersen
 17. Journalisters brug af Internettet til research på kommunalpolitik. *Kirsten Sparre*

Papers can be ordered by sending a mail to modinet@hum.ku.dk . Please specify complete address.

MODINET – Center for Media and Democracy in the Network Society

Addresses

MODINET
Copenhagen University
Njalsgade 80
2300 København S
E-mail: modinet@hum.ku.dk
www.modinet.dk

Project Management:
Project leader: Professor Klaus Bruhn Jensen
Vice project leader: Associate professor Henrik Bang
Project administrator: Maj Britt Aronstein

Steering group:
Project leader, Professor Klaus Bruhn Jensen, Department of Film and Media Studies, University of Copenhagen
Vice project leader, Associate professor Henrik Bang, Department of Political Science, University of Copenhagen
Associate professor Jens Hoff, Department of Political Science, University of Copenhagen
Associate professor Niels Ole Finnemann, Department of Information and Media Studies, Aarhus University
Professor Anker Brink Lund, Department of Journalism, University of Southern Denmark
Professor Ib Bondebjerg, Department of Film and Media Studies, University of Copenhagen